

บทที่ 3

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดระยองและการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เฉพาะบริเวณมาบตาพุด

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดระยอง

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 179 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3,552 ตารางกิโลเมตร 2,220,000 ไร่) มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อเขตอำเภอหนองใหญ่, อำเภอปอทอง, อำเภอบ้านบึง และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ทิศใต้ จดอ่าวไทย มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อเขตอำเภอสัตหีบ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอสัตหีบ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด (ประมาณ 70%) เป็นลอนลูกคลื่น

สูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมทรามอันเนื่องมาจากการชะล้างพังทลายของดิน ประกอบกับพื้นที่ภูเขา (ประมาณ 13%) ซึ่งมีความลาดชันเกิน 35% ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว จะเร่งให้อัตราการชะล้างพังทลายของดินรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนพื้นที่ลุ่มต่ำ (ประมาณ 12%) จะพบบริเวณสองฝั่งของแม่น้ำระยอง และแม่น้ำประแสร์ ซึ่งเป็นแม่น้ำสายที่สำคัญของจังหวัด

ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดระยอง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองระยอง บ้านฉาง บ้านค่าย ปลวกแดง และวังจันทร์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยวัดที่สถานีพิชไร์ห้วยระบ่ง อำเภอเมืองระยอง 1,379.5 มม./ปี และบางปีจะมีฝนทิ้งช่วง วนช่วงเดือนกรกฎาคม และสิงหาคม ดังนั้นพื้นที่ส่วนนี้จะต้องมีกำหนดเวลาการปลูกพืชที่เหมาะสม ส่วนพื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกของจังหวัด บริเวณอำเภอแกลง จะมีฝนตกชุกมากกว่าพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,781.77 มม./ปี

อุณหภูมิของอากาศเฉลี่ยประมาณ 27.58 องศาเซลเซียส และความต่างของอุณหภูมิในแต่ละเดือนในรอบปี แตกต่างกันไม่มากนัก และความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ยทั้งปี ประมาณ 47.53% ซึ่งคาดว่าอุณหภูมิจะไม่มีอิทธิพลต่อการให้ผลผลิตของพืชมากนัก

ลักษณะการใช้ที่ดิน แบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ

1.) พื้นที่ภูเขาและป่าไม้ เป็นพื้นที่ลอนเตี้ย ไม้เหมาะแก่การเพาะปลูก แต่มีความสำคัญต่อแหล่งน้ำ ลักษณะพื้นที่เช่นนี้อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองระยอง ทางเหนือและทางตะวันออกของอำเภอบลวกแดง มีพื้นที่รวมประมาณ 1,493.58 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ สับปะรด มันสำปะหลัง และอ้อย

2.) พื้นที่การเกษตรอาศัยน้ำฝน มีลักษณะเป็นลูกคลื่น เป็นดินทรายและดินเหนียว พื้นที่ดูชุ่มน้ำได้ดี ลักษณะพื้นที่เช่นนี้อยู่ในบางส่วนของตำบลพนานิคม หนองบัว หนองละลอก อำเภอบ้านค่าย ตำบลมาบตาพุด ห้วยระบ่ง กะเจด ทัพมา อำเภอเมืองระยอง ตำบลชุมแสง วังจันทร์ อำเภอวังจันทร์ ตำบลกระแสรบขน ชากรคน อำเภอแกลง ตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง และท้องที่อำเภอบลวกแดง พื้นที่เช่นนี้เหมาะแก่การปลูกพืชไร่เช่นกัน

3.) พื้นที่การเกษตรในเขตฝนตก ลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนเตี้ยและลอนลึก มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง เพราะอยู่ในบริเวณที่มีฝนตกชุก พื้นที่เช่นนี้เหมาะแก่การปลูกต้นไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน ลำไย ส้ม ขนุน มะพร้าว และทำสวนยางพารา พื้นที่ลักษณะนี้อยู่ในบางส่วนของตำบลทุ่งควายกิน กองดิน คลองปูน บ้านนา อำเภอแกลง

4.) พื้นที่เหมาะแก่การเกษตรถาวร มีลักษณะเป็นดินเหนียว เป็นที่ราบดินตะกอน ดูชุ่มน้ำได้ดี พื้นที่ลักษณะเช่นนี้อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำระยอง และแม่น้ำประแสร์

5.) พื้นที่ชายฝั่งทะเลมีลักษณะเป็นดินทรายส่วนใหญ่ บางแห่งเป็นที่ลุ่มน้ำจืด ลักษณะเช่นนี้อยู่ตลอดริมฝั่งทะเลของจังหวัด เหมาะในการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งทรัพยากรแร่ธาตุ ในท้องที่อำเภอเมืองระยองและอำเภอบ้านฉาง มีแร่ทรายขาว ดีบุก ดินเหนียว สตรูเวอไรท์ ซีโรไนท์ รมนาซท์ รูไทล์ เซอร์คอน แทนทาลัม โรคลัมไบท์ และอินเมเนท์ อยู่ในท้องที่ตำบลเนินพระ มาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง และตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง แร่ควอร์ตซีนตำบลกะเจ็ด อำเภอเมืองระยอง เล็กน้อย ในท้องที่อำเภอแกลงมีแร่ทรายแก้ว ทองคำ ควอร์ต หินอ่อน เฟลด์สปาร์ หินปูน มังกานีส พลวง และดินขาว

สภาพการปกครอง

จังหวัดระยองจัดรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการเป็น 3 รูปแบบ คือ

1.) การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ซึ่งมาจัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ของจังหวัดระยอง รวม ๕๐ ส่วนราชการ

2.) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและบริหารราชการออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1) ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 30 หน่วยงาน โดยสำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารราชการ และเป็นศูนย์ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน

2.2) ระดับอำเภอ จังหวัดระยอง มี 6 อำเภอ 55 ตำบล 368 หมู่บ้าน ดังนี้

- อำเภอเมืองระยอง ประกอบด้วย 15 ตำบล 75 หมู่บ้าน
- อำเภอแกลง ประกอบด้วย 18 ตำบล 147 หมู่บ้าน
- อำเภอบ้านค่าย ประกอบด้วย 9 ตำบล 67 หมู่บ้าน
- อำเภอปลวกแดง ประกอบด้วย 6 ตำบล 33 หมู่บ้าน
- อำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วย 3 ตำบล 21 หมู่บ้าน
- อำเภอวังจันทร์ ประกอบด้วย 4 ตำบล 25 หมู่บ้าน

3.) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

3.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

3.2) เทศบาล 3 แห่ง คือ

- เทศบาลเมืองระยอง (พื้นที่ครอบคลุมตำบลท่าประดู่, ปากน้ำ, เจริญ (บางส่วน) และเนินพระ (บางส่วน))
- เทศบาลตำบลทางเกวียน พื้นที่ครอบคลุมตำบลทางเกวียน (บางส่วนและวังหว้าบางส่วน)
- เทศบาลมาบตาพุด พื้นที่ครอบคลุมตำบลมาบตาพุด และห้วยร่ง

3.3) สุขาภิบาล 11 แห่ง คือ สุขาภิบาลบ้านเพ อำเภอเมืองระยอง, สุขาภิบาลแกลง-กะเจ็ด อำเภอเมืองระยอง, สุขาภิบาลสุนทรภู่ อำเภอแกลง, สุขาภิบาลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง, สุขาภิบาลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง, สุขาภิบาลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย, สุขาภิบาลมาบข่า อำเภอบ้านค่าย, สุขาภิบาลปลวกแดง อำเภอปลวกแดง, สุขาภิบาลจอมพลเจ้าพระยา อำเภอปลวกแดง, สุขาภิบาลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง และสุขาภิบาลชุมแสง อำเภอวังจันทร์ (ข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง พ.ศ. 2535)

สภาพสังคม

จังหวัดระยองมีประชากรรวมทั้งสิ้น 467,160 คน เป็นชาย 236,411 คน เป็นหญิง 230,๗๔๙ คน ประชากรดังกล่าวอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองระยอง จำนวน 50,216 คน ซึ่งเท่ากับ 10.47% ของประชากรทั้งจังหวัด และมีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 2,962 คนต่อตารางกิโลเมตร อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมาบตาพุด 23,508 คน หรือเท่ากับ 5.03% ของประชากรทั้งจังหวัด และมีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 1,657 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนนอกเขตเทศบาล (ชนบท) มีประชากรอาศัยอยู่ 377,205 คน คิดเป็น 80.74% ของประชากรทั้งจังหวัด

ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัดระยอง ประมาณ 126 คน ต่อตารางกิโลเมตร คิดเฉลี่ยในเขตเมืองเท่ากับ 1,971 คนต่อตารางกิโลเมตร และเขตชนบทเท่ากับ 106 คนต่อตารางกิโลเมตร

ในปี พ.ศ. 2533 จังหวัดระยองมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย 1.29% ต่อปี การเพิ่มของประชากรมีผลมาจากการเกิดในอัตรา 17.72 คน ต่อประชากร 1,000 คน และอัตราการตาย 4.76 คนต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 76,566 ครัวเรือน เป็นครัวเรือน เกษตรกร 55,459 ครัวเรือน ขนาดครัวเรือนของจังหวัดระยองโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.47 คนต่อ 1 ครัวเรือน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ ซึ่งมีจำนวน 5.7 คน นับว่าเป็นขนาดครัวเรือนที่อยู่ในระดับปานกลาง ในปี พ.ศ. 2534 จังหวัดระยองมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย 1.32% มีอัตราการเกิด 18.13 คน ต่อประชากร 1,000 คน และอัตราการตาย 4.69 คน ต่อประชากร 1,000 คน (ข้อมูลจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง, พ.ศ. 2535)

ในด้านจัดการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบ คือ ในระบบโรงเรียนและ นอกโรงเรียน

1.) ในระบบโรงเรียน ระดับประถมศึกษา มีโรงเรียน 255 แห่ง นักเรียน 63,777 คน ระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียน 15 แห่ง นักเรียน 11,983 คน และอาชีวศึกษา มีโรงเรียน 2 แห่ง จำนวน 3,320 คน

2.) นอกโรงเรียน มีโรงเรียนผู้ใหญ่ 10 แห่ง นักเรียน 1,546 คน โรงเรียนวิชาชีพ 84 ห้องเรียน นักเรียน 1,525 คน (ข้อมูลจาก สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, พ.ศ. 2535)

ในด้านสาธารณสุข ได้ให้บริการทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริม สุขภาพและป้องกันโรค โดยแบ่งเป็นสถานบริการด้านสาธารณสุขในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับตำบล มีสถานอนามัยครบทุกตำบล	จำนวน	85 แห่ง
โรงพยาบาลชุมชน	จำนวน	5 แห่ง
โรงพยาบาลเอกชน	จำนวน	3 แห่ง

ระดับจังหวัด มีโรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 1 แห่ง โดยมีบุคลากร
ด้านสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ 59 คน ทันตแพทย์ 16 คน เภสัชกร 19
คน พยาบาล, เจ้าหน้าที่พยาบาล และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนรวม 582
คน และมีอาสาสมัครสาธารณสุข คือ ผสส 3,694 คน และอสม 493 คน
(ข้อมูลจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง พ.ศ. 2535)

สภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง ได้เน้นภาคเกษตรกรรมมา
โดยตลอด ซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็น 53.8% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น พ.ศ. 2531 มาในปี
พ.ศ. 2532 เศรษฐกิจของจังหวัดระยอง มีอัตราการขยายตัวมากที่สุดตามภาคตะวันออก
อันเป็นผลสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ มีอัตราการขยายตัวสูงถึง
11% ประกอบกับเป็นจังหวัดที่ตั้งของพื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
(Eastern Seaboard) ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลที่จะกระจายอุตสาหกรรม
ออกสู่ชนบทอย่างจริงจัง ทำให้มีการลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
ส่งผลกระทบต่อจังหวัด เช่น ด้านที่ดิน มีราคาพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้านการจ้างงาน
มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นมาก มีแรงงานอพยพจากจังหวัดใกล้เคียงและภูมิภาคต่าง ๆ
เข้าสู่จังหวัดระยอง ด้านเงินเฟ้อ เกิดภาวะราคาสินค้าทั่วไปสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจาก
กำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทางด้านเกษตรกรรม การผลิต
พืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา อ้อย ผลไม้ประเภทต่าง ๆ มีการขยายตัวเล็กน้อย
ด้านอุตสาหกรรมและการก่อสร้าง มีการขยายตัวสูงมาก ทำให้เกิดปัญหาวัสดุก่อสร้าง
เกือบทุกชนิดขาดแคลน

ในปี พ.ศ. 2533 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดระยองขยายตัวสูง ทำให้
โครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาการลงทุนดำเนินไปตามเป้าหมาย แต่พอมาในปี
พ.ศ. 2534-2535 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดระยองได้ปรับตัวลดลง ทั้งนี้เนื่องจาก
ผลกระทบจากสงครามอ่าวเปอร์เซีย และรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ด้านเกษตรกรรม

จังหวัดระยองมีพื้นที่การเกษตร 1,720,135 ไร่ หรือเท่ากับ 17.48% ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีผู้ประกอบการอาชีพทางเกษตร จำนวน 277,295 คน หรือ 55,459 ครอบครัว มีพืชเศรษฐกิจ ได้แก่

ยางพารา ปลูกมากที่สุดที่อำเภอแกลง รองมาคืออำเภอเมืองระยอง, วังจันทร์, บ้านค่าย และปลวกแดง ตามลำดับ

มันสำปะหลัง มีพื้นที่เพาะปลูกรองจากยางพารา ปลูกมากที่สุดที่อำเภอ บ้านค่าย รองมาคืออำเภอแกลง, ปลวกแดง, บ้านฉาง, วังจันทร์ และอำเภอเมืองระยอง ตามลำดับ

อ้อยน้ำตาล มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นอันดับสาม ปลูกมากที่สุดที่อำเภอ ปลวกแดง รองลงมาได้แก่อำเภอวังจันทร์ และอำเภอบ้านฉาง ตามลำดับ

สับปะรด ปลูกมากที่สุดที่อำเภอปลวกแดง รองมาคืออำเภอบ้านค่าย, วังจันทร์ ตามลำดับ

ทุเรียน ปลูกมากที่สุดที่อำเภอแกลง รองมาคืออำเภอเมืองระยอง, บ้านค่าย และวังจันทร์ ตามลำดับ

ข้าว ปลูกมากที่สุดที่อำเภอแกลง รองมาคืออำเภอบ้านค่าย, เมืองระยอง ตามลำดับ

พื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตของพืชที่สำคัญ ปี 2531/32-2533/34

สาขา	2531/32	2532/33	2533/34
พื้นที่เพาะปลูกยางพารา (ไร่)	562,062	591,694	629,361
พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)	448,641	382,091	295,918
พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี (ไร่)	123,812	137,368	71,636
พื้นที่เพาะปลูกสับปะรด (ไร่)	97,547	106,205	93,451
พื้นที่เพาะปลูกอ้อย (ไร่)	179,957	193,191	119,833

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง

ด้านการปศุสัตว์

เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้จังหวัดระยองมาก

พ.ศ.	2532	2533	2534
ชนิด (ตัว)			
โค	27,๓๖๖	22,540	29,157
กระบือ	11,331	7,134	8,804
สุกร	69,970	65,602	64,855
เป็ด	70,010	76,032	83,717
ไก่	1,443,200	1,603,820	5,100,306
ห่าน	3,070	4,040	1,914
แพะ	4๐๐	400	295
แกะ	900	1,000	692
ม้า	50	50	65

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดระยอง

ด้านการอุตสาหกรรม

ในปี 2534 จังหวัดระยองมีโรงงานที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการรวม 754 โรงงาน แยกเป็น โรงงานในนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 29 โรงงาน ส่วนโรงงานที่เหลืออีก 725 โรงงานกระจายอยู่นอกนิคมฯ โดยอยู่ในเขตอำเภอเมืองระยองมากที่สุด รองมาคือเขตอำเภอแกลง บ้านค่าย บ้านฉาง วังจันทร์ และปลวกแดง ตามลำดับ

(ข้อมูลจาก สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง)

ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉพาะบริเวณมาบตาพุด

โดยที่จังหวัดระยองได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และได้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา โดยได้รับการกำหนดบทบาทให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหลัก และศูนย์ปิโตรเคมีที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 5) ภายใต้อำนาจของแผนพัฒนาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในบริเวณมาบตาพุด พอที่จะสรุปความก้าวหน้าของโครงการสำคัญได้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2536 : 17 - 25)

1.) โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

1.1) นิคมอุตสาหกรรมและชุมชนใหม่มาบตาพุด การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมเนื้อที่ประมาณ 6,000 ไร่ และชุมชนเมืองใหม่เนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ พร้อมโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก เริ่มก่อสร้างธันวาคม 2530 เสร็จพฤษภาคม 2533 (เวลาก่อสร้าง 2.5 ปี) ระยะที่ 2 เริ่มก่อสร้างกุมภาพันธ์ 2534 เสร็จสิงหาคม 2535 (เวลาก่อสร้าง 1.5 ปี) ซึ่งขณะนี้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเข้าใช้พื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดหมดแล้ว คงเหลือแต่พื้นที่ในเขตชุมชนเมืองใหม่ ขณะนี้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม 40 บริษัท และมีจำนวนคนงานประมาณ 8,943 คน (ข้อมูลจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ณ เดือน ธันวาคม 2536)

1.2) ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการก่อสร้างท่าเรืออุตสาหกรรมน้ำลึกสำหรับขนถ่ายสินค้าเข้าและส่งออก ประกอบด้วย ท่าเทียบเรือเอนกประสงค์ 1 ท่า ท่าเทียบเรือขนถ่ายสินค้าเหลว 2 ท่า ท่าเทียบเรือเล็ก 1 ท่า รวมทั้งคลังเก็บสินค้า ถนนทางรถไฟ และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินเรือ ใช้เวลาก่อสร้าง 28 เดือน (ตุลาคม 2532 - กุมภาพันธ์ 2535)

1.3) ท่อส่งน้ำดอกกราย - มาบตาพุด การนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย ดำเนินการวางท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายไปยัง นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะทาง 26.30 กม. พร้อมสถานีสูบน้ำดอกกราย สถานียกระดับน้ำ และสถานีรับน้ำมาบตาพุด ซึ่งสร้างเสร็จตั้งแต่ปี 2528 และส่งน้ำ ให้แก่โรงแยกก๊าซและบริเวณนิคมอุตสาหกรรมแล้ว

1.4) ท่อส่งน้ำมาบตาพุด - สัตหีบ กรมชลประทานดำเนินการ วางท่อส่งน้ำจากอ่างรับน้ำบริเวณมาบตาพุด ไปยังเขตอุตสาหกรรมสัตหีบและฐานทัพ เรือสัตหีบ เป็นระยะทางประมาณ 22.60 กม. ซึ่งก่อสร้างเสร็จเมื่อ มีนาคม 2536

1.5) ทางรถไฟสายสัตหีบ - มาบตาพุด การรถไฟแห่งประเทศไทย ดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟทางเดี่ยวแยกจากสายเชื่อมระยอง - เจริญ - สัตหีบ และสถานีเขาชีจรรย์มายังบริเวณแหล่งอุตสาหกรรมมาบตาพุดซึ่งใช้ระยะเวลาก่อสร้าง 19 เดือน (มิถุนายน 2535 - ธันวาคม 2536)

1.6) ระบบสื่อสารและโทรคมนาคมมาบตาพุด องค์การโทรศัพท์ แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย แบ่งกันรับผิดชอบ โดยองค์การ โทรศัพท์แห่งประเทศไทยดำเนินการให้บริการโทรศัพท์ด้วยการก่อสร้างชุมสาย มาบตาพุด 1 ที่ ต.มาบตาพุด จ.ระยอง ชุมสายมาบตาพุด 2 และ 3 ที่นิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุด จ.ระยอง รวมทั้งขยายข่ายสายที่องถึนย่านเส้นทาง ระยอง - มาบตาพุด และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยให้บริการโทรคมนาคม อื่น ๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่มาบตาพุด ครอบคลุมปัจจุบันสามารถให้บริการโทรศัพท์ได้ 6,400 เลขหมาย

1.7) ระบบไฟฟ้ามาบตาพุด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ดำเนินการก่อสร้างระบบไฟฟ้าขนาด 230 เควี. จากอ่าวไผ่มายัง จ.ระยอง และสามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่โรงแยกก๊าซแล้ว

1.8) โครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด การเคหะแห่งชาติ ดำเนินการก่อสร้างแหล่งชุมชนใหม่เพื่อรองรับแรงงานที่จะเกิดขึ้นในนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด เพื่อป้องกันปัญหาการเกิดแหล่งชุมชนแออัด โดยก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยเป็นหลัก ซึ่งมีรูปแบบอาคารเป็นบ้านแถวหรือแฟลตและอาคารพาณิชย์

โดยเริ่มก่อสร้างเมื่อปลายปี 2532 ซึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ประมาณกลางปี 2537 ประกอบด้วย

ชื่อผู้ประกอบการ	ประกอบกิจการ
กรมตำรวจ	ก่อสร้างที่ทำการและที่พักอาศัยของตำรวจ ตรวจคนเข้าเมือง จ.ระยอง
การเคหะแห่งชาติ	ก่อสร้างที่พักอาศัย
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	ตั้งสถานีจ่ายไฟฟ้า สาธารณูปโภคไฟฟ้า ศูนย์บริการซ่อมแซม
จังหวัดระยอง	ก่อสร้างศูนย์ราชการเมืองใหม่มาบตาพุด
สำนักงานเทศบาลตำบลมาบตาพุด	สถานศึกษา (เทศบาลตำบล) สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น
การสื่อสารแห่งประเทศไทย	บริการไปรษณีย์/การเงิน/โทรคมนาคม ในแต่ละประเทศ
องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	ตั้งศูนย์ Teleport ชุมสายโทรศัพท์

ข้อมูลจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ณ เดือน ธันวาคม 2536

โดยเฉพาะโครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุดนี้ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของชุมชนมาบตาพุด (หมู่ที่ 4) ต.ห้วยรบง อ.เมืองระยอง (ซึ่งเป็นชุมชนที่เข้าทำการศึกษาวิจัย) ภายหลังจากที่ได้มีการเวนคืนที่ดินบางส่วนของชุมชนมาบตาพุดเมื่อ พ.ศ. 2527 เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ต่อมาก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติironที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในท้องที่ตำบลห้วยรบงและตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ให้แก่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 ให้ironที่ดิน

ดังกล่าวจำนวน 225 ไร่ 3 งาน 34 ตารางวา เป็นของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 17 ธันวาคม 2536 เป็นต้นไป (สำนักนายกรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา : 1-3) (รายละเอียดของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้จากภาคผนวก)

2.) โครงการอุตสาหกรรม

ประกอบด้วยโรงแยกก๊าซธรรมชาติ หน่วยที่ 1, 2 โรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต่อเนื่อง อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลางและขั้นปลาย (อุตสาหกรรมปิโตรเคมีประกอบด้วย การผลิตวัตถุดิบอีเทน โพรเพน สารสังเคราะห์พลาสติกและเคมีภัณฑ์ ผลิตเอททิลีน โพรพิลีน และอะโรมาติกส์ สารสังเคราะห์พลาสติกและเคมีภัณฑ์จากสารดังกล่าว) อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี โครงการอุตสาหกรรมนี้มีการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยและบริษัทปุ๋ยแห่งชาติ จำกัด ดำเนินการรับผิดชอบ รวมทั้งอุตสาหกรรมแทนทาลัมซึ่งดำเนินงานโดยบริษัทไทยแลนด์แทนทาลัม อินดัสตรี จำกัด ซึ่งขณะนี้ดำเนินการแล้ว รวมทั้งยังมีอุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ อีก เช่น โรงงานผลิตเหล็กรีด (เหล็กเส้นเสริมคอนกรีต) ผ้าใยางรถยนต์ เป็นต้น